

UNIVERSUL

Literar

Director: STELIAN POPESCU.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
11, STRADA BREZOIANU, 11

REVISTA
SAPTAMANALA

PREȚUL 50 BANI
Abonament 26 Lei pe an

BCU Cluj / **SUMAR:** iversity Library Cluj

- Arhim. Scriban. . . . *Arta religioasă după război*
V. Demetrius *Adio*
Șerban Bascovici . . . *Trecător și trecătoare*
Victor A. Bacalogiu { *Din însemnările unui sin-*
 guratic
Emil Isac *Zu-zu*
Al. V. Cazimir *Dela Damasc la Mecca*
V. Militaru *Azi am luat o roză*
Virgiliu Moscovici . . *Poemul basmelor*
Al. Sorescu-Soare . . . *Tu vreme*
Mihail Celarian . . . *Privește 'n gol!*
C. Stroescu *Cântec (iancu Janu)*
C. A. I. Ghica *Solilocul iresponsabilului*
Rubrica Jocurilor și Deslegări.

Rugăm pe abonați și cetitorii noștri să binevoiască a lua act de următoarele dispozițiuni :

1. Abonamentul să ne fie expediat cu 10—15 zile înainte de data expirării, lipindu-se neapărat banda cu care primesc ziarul.

2. Cupoanele de mandate să aibă menționat scopul pentru care ni se trimit bani.

3. Orice reclamațiune și schimbare de adresă să fie însoțită de banda cu care se primește ziarul.

4. Adresele să fie cât se poate de clare.

5. Abonamentele la publicațiunile : „Universul Literar“ și „Ziarul Călătoriilor“ costă 26 lei anual fiecare, iar „Veselia“ 40 lei anual, și nu se fac decât pe un an.

Abonamentele se fac la 1 și 15 ale fiecărei luni.

6. Orice neconformare de la aceste dispozițiuni va fi spre nemulțumirea d-lor abonați și cetitori.

UNIVERSUL LITERAR

A D I O

Trecător și trecătoare

Domniță, crească mătrăguna
Pe căile pe care noi
Plimbam, încoronat cu luna
Un singur suflet amândoi.

Eu sunt un vagabond, truverul!
Nu știu nici strofa care-oi scri o!
Prea mic era în ochiți cerul,
Domniță palidă — adio.

Să fie negură 'ntre mine
Și-acelaș ins, care-a păscut,
Pe câmpul tău de flori virgine,
Cu învăpălatul lui sărut.

M'am smuls din alba ta brățară
Și vestejesc în ochii mei
A dragostelor noastre vară,
Cu toată amintirea ei.

Asupra ta, cu'nverșunare,
Bat amintirile — potop!
Și suferi fără apărare
Neînduratul ploii strop!

În adiere, în mireasmă,
Și'n cântecul nevinovat,
Pe-a cerului catapeteasmă;
Țin amintirile sabat.

Trecutul te învăluiește,
Îți stă ca umbra ta în mers!
Și'n cântul care dăinuește,
Pricăp c'ai fost cu sigur'vers

Zadarnic baluri și serate,
Curtenitorii parfumați!
În mari, de marmură palate,
Străină, palidă străbați.

Ei? imi vor lua sub braț chiara,
Asemeni unui cerșetor;
Schimbând în cântec primăvara
Din tălnuitu-ne amor.

*Eu trecător eram, tu trecătoare,
Și printre noi trecu iubirea
Cu ochii de cicoare...*

*Ea ne-a surâs când mâna i-am întins.
Dar vrând să-i prindem mâna 'n veci ispititoare,
O, biete mâini, doar ale noastre s'au cuprins...
Ea ne-a 'ndrumat spre culmi, fără popas,
Și-i sărularăm pașii pas cu pas...*

*Ea ne-a mustrat când ne-am oprit la o răscruce,
Și ochii noștri s'au închis sub ochii ei
Lăsând-o să ne ducă cum ne-o șuce...*

*Ea ne-a șters fruntea când purtam aceeaș cruce,
Ca Veronica unor Chrisți șovăitori...*

*Ea ne-a cântat în suflete din harpă
Ca Sapho, și când coardele plesneau
Trudite brațele-i cădeau...*

*Și 'n ochii ei de-azur ne-am răstignit
La cea din urmă strună ce-a plesnit...*

*De-atunci ca doi păgâni pierduți în lume
Privim cum umbra ei se 'nalță prin icoane
S'au se 'ntrupează numai prin romane...*

*O, ea era iubirea Doamnei cu camelii
Și castitatea palidei Ofelii...*

*Și totuși pentru tine o chemasem
Iubirea ce-a trecut pe lângă noi...*

*Din cerul visurilor mele o 'ntruvasem
S'o adorăm deopotrivă amândoi...*

*Dar mâna ei crispată 'n sufletele noastre
Pe coardele ce nu vibrau ia fel*

*Ne-a rupt în grabă strună după strună,
Și sufletele ne-au tăcut astfel*

Sub ochii-i reci, ca un pustiu sub lună...

*Și-atunci răzbnători ne-am recules.
Cu acelaș gând iubirii i-am întins
Faharul nunții noastre neatins,*

*Și cu otrava marelui neînțeles
Din sufletele noastre*

*Ne-am omorât iubirea ce nu măsare...
O, eu am fost un trecător, tu trecătoare...*

V. Demetrius

Șerban Bascovici

DELA DAMASC LA MECCA

de AL. V. CAZIMIR.

— Urmare —

Acum caravana fierbe, un murmur o cuprinde și ca gândul va răsbate pământul pustului. Cei credincioși cad la pământ cu palmele deschise, femeile ridică iasmacul. Se vede Mecca. Se văd minaretele orașului sfânt ce din depărtare par niște sulii ce câtă să împungă cerul, se văd cesele, se văd colinele și atâtea locuri scumpe care vestesc apropierea de țara fericirii, de aceste sfinte locuri visate de întregul Islam pe care nu au mângâiere să le vadă nici a zecea parte din credincioșii marelui profet.

O Mecca! Câți n'au murit vădând ca să te vadă, ca să-ți sărute preful, nisipul înrosit! Câți n'au dorit în viață ca drumul cel din urmă să-l facă în spre tine, și'n fața pietrei sfinte să facă doar o regă, să spună doar un nume mai drag și mai iubit?

De acum caravana începe să se deșire și fiecare prinde să dea năvala către orașul sfânt. Din lanțul acestor nesfârșit se desfac fășii, fășii, care pe drumuri deosebite se îndreaptă în același loc și nu mai puțin de o oră cât poate ochiul să cuprindă se văd atâtea mij de caravane ce se întrec una pe alta. Și nici odată ca acum această hordă nu țipă și nu se frământă, nu urlă și nu ridică atâtă praf în sunete de bucurie.

Văzut-ați vreodată o caravană din acestea?

În frunte merge măgarul, la urechi are ciucuri și la gât mărețele, de samarul lui se leagă printr'o funie lungă de 4 metri prima cămilă, cea mai mare și cea mai frumoasă, cu gâtul plin de clopotei care produc o întreagă simfonie, tot legată însă la 3 metri urmează a doua cămilă și păstrând aceeași distanță vin una câte una de obicei cam douăzeci.

Și nici n'ar merge cămilele de n'ar fi așa înșirate, pe sfosca care nici nu le trage nici nu le îndeamnă, căci îndemnul îl cântă clopoțelii din guri de aramă și de argint, de le face să uite și setea și foamea și mai cu seamă obo-

seala mărită de focul ce picură de sus.

Nu știu cum dar măgarul din aceste locuri nu pare să fie animalul slab și desconsiderat din țara noastră, la înfățișare mult mai mare și viguros, împestrițat cu diferite culori și descuri, măgarul de aci este un animal de circste și bun de toată treaba; și apoi oare Issus nu și-a făcut intrarea triumfală în Ierusalim tot pe filosoful lui Esoph. Despre celălalt animal se spune că Alah când a avut de grija arăbului i-a dat cămila, acest docil tovarăș nobil și blajin, plin de înțelepciune și liniste sufletească, care-ți dă tot ce are, care rabdă fără potrivire și moare fără să ceară. Acest animal care merge, care merge în nestire privind cu ochi lui mari și cuminti pustul de șertului care nici nu-l înspăimântă nici nu-l obogeste ci-l îndeamnă și-l poartă tot mai mult la fiecare pas. Cu înfățișarea lui hidoasă și fantastică te câștigă cu atât mai mult cât te uita la el și te face să treci cu vederea și gâtul lung și cocârjat și picioarele solide și noduroase și mai cu seamă coptele mari și umflate care se lătesc ca o farfurie când ating pământul. Dar nu e în întreaga lume un ochi mai stins și mai adânc ca acela de cămilă.

Nici o privire mai curată

Un cuget mai adevărat

Și doar în ochii de cămilă

Văzui un suflet neschimbat.

La marginea orașului sfânt se întind atâtea mij de corturi că din depărtare par niște mușuroaie de pământ, fiecare se așează pe unde poate, de obicei se strâng la olaltă formând câte un mic sățuleț. În aceste corturi de astă dată mai întinse și mai temeinic legate, vor petrece vara mai bine de două săptămâni până când se vor sfârși sărbătorile de Mai. În naștere de a se așeza se caută negururile, se strig amicii, se cheamă tovarășii și consătenii apoi se im-

part în grupuri, grupuri și orașele de pânză încep să prindă viață...

Mecca este înconjurată de dealuri pluse și înalte cam de o sută de metri; este un oraș mic și murdar, iar aceste „Dei Ormane“ care o țârmuresc nu fac altceva decât să mărească goli, ciunca și pustietatea acestor locuri îngropate în fundul nisipurilor. Casele, unele risipite iar altele prea adunate, sunt făcute în mare parte din scânduri cu ferestre mici și dese, multe din ele cu câte trei, patru și cinci catari, sunt destul de voluminoase având câte cincizeci de încăperi. E rar lucru să vezi aci câte o verdeată, casele albe și prăfuite îți fac impresia că duc o somnolență din care nu se trezesc decât odată pe an.

La drept vorbind Mecca nu are decât o singură stradă, lungă cât ține tot orașul, care începe de la un capăt și să termine la celălalt. Această stradă dreaptă și largă ca de 9 metri arună la dreapta și la stânga o sumedenie de străduțele, un fel de ganguri întortochiate și murdare. Mușarabiurile care se avântă ca balcoanele din clădirile apropiate împiedică lumina ca să străbată prin aceste mahalale în mijlocul cărora stă normanele de gunoage pe care căminii tolăniți își duc boala somnului nesupărați de nimeni. Prin ungherele pline de hărburi muștose jivinile moarte, la mijlocul străzii se joacă în praf copiii și fiecare se crede dator să arunce orice murdărie în fața casei lui. Acei toți care se plâng de murdăria orașului Stambul aceia n'au văzut Mecca...

Odată pelerinii ajunși la Mecca cea dintâi grije este să se curețe, să și îngrijească corpul după cum le ordonă sfântul Coran, de obicei aruncă toate hainele cu care au venit, își schimbă turbanul și după spălăturile cerute de lege își fac apariția în oraș.

Unde s'a mai văzut vreodată o mulțime mai pasionată, mai ne-

bună, mai amestecată ca la Mecca? Ce vor oamenii acestia, și în suflerele lor ce se petrece în cuprinsul celor două săptămâni cât răscolesc orașul sfânt? Toată ceremonia se face în jurul templului dela „Kaaba“. Acest sfânt locaș în fața cărui se prosternă atâtea milioane de musulmani, se află situat în mijlocul orașului Mecca. Templul Kaaba, luat în parte nu-l decât o clădire de piatră de formă patrată înaltă de trei ori cât un om și care acoperă o suprafață de patruzeci de metri pătrați, zidit tot din piatră rudimentar cioplită, nu prezintă nici un aspect deosebit și în afară de asta întreaga clădire este acoperită de jur împrejur asemenea și pe tavan de un covor negru de mătase așa că nu se vede descoperită decât poarta de fier, înaltă de trei metri și jumătate, largă de doi, prevăzută cu o frumoasă arcadă împodobită cu arabescuri și covoare prețioase, în colo nimic de seamă, afară de broasca învechită care scârțâie când o deschide.

Dar cine poate să spuie câte suflere au trecut pragul acestei porți și câți n'au rămas cu ochii răciți în zare în fața acestei uși numită „Poarta Mântuirii“, care duce la „Sfânta Sfintelor“.

Pe această poartă năvălește în fiecare an un popor nebun de credință și care se strivește de peretii ei ca să sărute mai degrabă „Piatra dela Kaaba“.

Covorul de mătase care acoperă templul pe la jumătatea lui este tăiat de un chear lat pe care este brodat următoarea inscripție: „La ilha illa ilah u Muhammedar razulu ilah“ aceste sacre cuvinte care spun că „Nu este alt Dumnezeu decât Dumnezeu și Mahomed trimisul său“. Înăuntru în templu afară de piatra dela Kaaba, de scaunul pe care se urcă marele „Imam“ și o mäsută pe care stă adevăratul Coran scoborât din cer pe pământ în „Noaptea bine cuvântată“ nu se vede nimic altceva decât niște covoare întinse pe jos, brodate cu „Verse-turi din cartea Dumnezeieșcă și cu „Surate“ întregi din sfântul Coran a cărui versificație este considerată ca cea mai de seamă poezie a neamului Arab.

Cum intri lângă poartă în zid, se află piatra dela Kaaba îmbră-

cată în argiut așa cum sunt îmbrăcate moaștele la noi, această piatră nu se zărește din îmbrăcăminte ei, decât o bucată cât palma, atât cât credincioșii pot s'o atingă și s'o sărute. Piatra dela Kaaba pe care ingerul Gabriel, acest mare protector al Islamului a adus-o din cer, era la început strălucitoare ca un diamant, dar timpul și mai ales faptul că au atins-o și cei blestemați, au înegrit-o ca pe o cremene.

Templul dela Kaaba este așezat în mijlocul unei curți patrâte, bine îngrijită și împrejmuită cu un zid de piatră, la marginea acestui zid suut un fel de galerii cu niște arcade susținute de două sute coloane de marmoră. În această curte mare și cam joasă, te poți scobori prin mai multe porți, în cele patru colțuri ale ei se înaltă patru turnuri, patru minarete care reprezintă cele patru triburi credincioase.

În prima zi pelerinii se adună în curtea templului, în această vastă cuprindere în care se află sanctuarul Kaaba, intrați odată aci izbucnesc cu toții într'un cântec din care nu se mai deslusește decât refrenul lui: „Suntem aci Alah aci în împărăția ta suntem aci“. Aceste strigăte se accentuează și mai mult când apare între ei marele Ymam, atunci cei mai credincioși cad la pământ și plâng pe când ceilalți, cu palmele deschise în afară, se roagă cu voce groasă și plină de adevăr. În fine zgomotul scade și nu rămâne decât un murmur care te pătrunde cu puterea ascunsă și neînțeleasă, marele Ymam urcat pe un scaunel cu trepte face semn, ca prin minune se întinde o liniste deplină în care nu se mai aude decât suspul celor ce nu mai pot să contenească plânsul, iar când le spune pe de rost verseturile din Coran, privitoare la felul cum trebuie să îndeplinească acest act măreț în viața lor, tăcerea e atât de mare, că nu se mai aude decât vocea lui tremurătoare, care scade și crește într'o muzică divină, într'o vibrație care îți taie cu tremur și apoi te împetrecește.

În prima zi nu fac altceva decât să se roagă până la asfințit, cum fac și a doua zi de dimineață, rugându-se în moschee cu fața către Kaaba, iar după masă se duc

la fântâna „Zemului“ de beau din apa sfântă. Fântâna Zemului, sau mai bine zis puțul lui Zem, e făcut din marmoră cu diferite ornamentații la fel cu multe alte fântâni, cu deosebire că este îngrădit cu un grăj de fier, pentru că să înlăture sinuciderile, intrucât mulți fanatici în delirul lor credincios se aruncă în el. În fața puțului în afară de covoarele cu care este învelit, afară de ciucurii și o mulțime de zorzoene, se află înșirate o sumedenie de vase, un fel de ulcioare de pământ pline cu apă, iar în fața lor pe o poliță suut așezate neenumărate castroane mici, care se vând credincioșilor, singurele vase cu care poată bea această apă sfântă, despre care se spune atâtea minuni. După ce fiecare au luat în sticle ca să aducă și celor de acasă din această licoare Dumnezeieșcă, se întorc la Kaaba, unde pot intra de astă dată ca să sărute piatra sfântă.

Aci înaintea ochilor ți se prezintă un spectacol din acele care nu se pot descrie. În fața acestei porți, omul se pierde și nu rămâne din el decât o fiară care rage și lovește, îmbulzeala nu are nici o margine și nici un rost, unii împing, alții se apără, unii vor să intre, alții să iasă, dar cu toții strigă și se lovesc și din această rătăcire mulți se aleg striviți și călcați în picioare, numai pentru beția celor sfinte, această beție nesocotită care îi face să-și piardă și mințile și simțirea.

La nici o poartă din lume nu s'ar putea vedea acest spectacol care aci nu se termină timp de trei zile, singurele pe an în care stă templul deschis. Mulți ating „Piatra dela Kaaba“ doar ca să sărute măcar odată, se apropie de ea de câte cinci sau sease ori și când crede că atins-o cu buzele, se vede luat de un puhoiu care-l duce cine știe unde.

După ce au sărutat Piatra Sfântă ies afară și înconjoară templul de seapte ori, oprindu-se la fiecare dată în fața Porții Mântuirii, unde aprind mirodenii și cântă aceleasi melodii. Acest înconjur împrejurul templului Kaaba se numește „Tuaf“, pe care mulți îl repetă în fiecare zi, în tot cursul săptămânei urmând ca să-l mai facă odată în

ultima zi, când se întore de pe muntele Ararat de pe care au cucerit titlul de Hagiu.

Cel mai frumos spectacol din coate se petrece seara, în curtea din jurul templului Kaaba, când această imensă curte pare o mare desfășurată de capete peste care se revărsă o lumină feerică. Mirosul de flori de trandafir cuprinde întreaga atmosferă în care murmura atâtea inimi credincioase, din care nu se deslusește decât acelaș refren „Suntem aci Alah, aci în împărăția ta, suntem aci”.

După o săptămână petrecută în cântări și rugăciuni, în a opta zi pornesc cu toții să iasă din Mecca, dincolo peste colina din fața

orasului, unde se află o vălcea numită „Valea Miua”. În această vale petrec o zi și o noapte tot în rugăciuni însă cu mai multă însuflețire, iar toată ziua nu decât un dute-vino între vale și oraș, pe care nu le despart decât un drum de douăzeci de minute și acesta cu piciorul.

A doua zi, înainte de răsăritul soarelui, pornesc cu toții către muntele Ararat, unde urmează să se împlinească sfârșitul ceremoniei, pornesc cu corturi, cu cai și cămile, către acest munte sacru pe care noaptea cobora îngerul Gabriel să cânte marelui profet, suraze și verseturi din sfântul Coran, pornesc către acest munte,

din vârful cărui se văd atâtea suflete adunate ce se închină aceluiași Dumnezeu, atâtea suflete curate și pline de credință ce își poartă fără stare, și își ține deopotrivă pe toți într'un delir.

Iar sus pe muntele Ararat, când flutură flamura verde, când muzicinzii cheamă poporul să se cânte rugăciunea, când marele Ymam ridică glasul și brațele la cer, atunci te cuprinde o frică neînțeleasă, un ce care îți ordonă să faci așa ca ei, și strigi și tu, creștinul, cu un strigăt ca tot no. rodul „Al tui suntem, o, Doamne”, „Labeika Alahum”.

Alexandru V. Cazimir.

Poemul basmelor

Când fruntea mi se'nchină și-atâtea vise dragi
Le văd murind ca niște lumini în valul ceții,
Doar tu, copilărie, cu mreje dulci m'atragei,
Tu, oază fermecată, n'pustiul larg al vieții!

Din zarea'ntunecată a timpului străbat
Poveștile în stoluri — și'n jurul frunții mele,
Cântând minuni apuse, din aripi blânde bat,
Ca'n jurul unui arbor un stol de rândunele..

O, incântări pierdute în drumul pe Calvar,
Cortegiu plin de vrajă, cortegiu alb de basme,
Simt iar cum îmi învingeți o clipă de amar
Cu zborul vostru — eteric de vesele fantasmе.

Renaști tu, Cosinzeană, voi Zinei, tu, Făt-frumos
Si reaprindeți torța isprăvilor mărețe
Si'n sufletul meu crește torentul sgomotos
Al dragostei eterne de — avânt și frumusețe.

Cu voi reinviază visări și amăgiri,
Ca ghiocelii sprinteni sub scarele ernatec...
Voi risipiți uitarea cea grea de pe-amintiri
Ca pe-o cenușe rece, ce-acoperă-un jărătec.

De ce nu pot de-apururi alături să vă simt?
De ce un vis, o blândă și caldă năzuință
De a fugi de totul ce e viclean și strimt
Mereu să se preschimbe'n desgust și suferință?

...Icoane scumpe dintr'un trecut mai bun, veniți!
Aș vrea să zbor în slavă, purtat pe-a voastră aripă
Căci numai voi în stare sunteți să isbăbiți
Dureri de-o veșnicie, prin amăgiri de-o clipă!..

1918

Virgiliu Moscovici

Azi am luat o roză...

Azi am luat o roză și-am sărutat-o lung...
Atâta mă'mbătase suavul ei parfum...
În cât putui, o clipă, tot dorul să'mi alung,
Căci n'putând, iubit, străbate-atâta drum
De cât numai cu gândul, la gura ta s'aiung.
Eu am luat o roză și-am sărutat-o lung...

Am stat o oră'ntreagă extaziat și mut,
Cu roză'mbătătoare lipită de-a mea gură.
Trăind o vecinie în fie-ce minut,
Și'nțelegând că'n roză ce tot mai mult mă fură
Eu nu sărut o roză, ci gura ta sărut,
Am stat o oră'ntreagă extaziat și mut...

Ca fluturul ce moare'n narcotice petale
De crin, când primăvara coboară peste lunci,
Visându-te pe tine, eu m'am oprit aîn cale,
Am rupt plăpânda roză și mi-am lăsat atunci
Tot sufletul să moară pe roză gurii tale,
Ca fluturul ce moare'n narcotice petale...

V. Militaru

TU VREME

Tu, vreme cu nori și neguri
Coboară-mi în suflet tăcerea,
Și lasă-mi o clipă de pace
În mine să cat mângâierea!

Tu vreme cu nori și ceață,
Rechiam' amintirile mele,
Ca singur în taină adâncă,
Să plâng împreună cu ele!

Tu vreme pustie cu neguri,
Imbracă-mă în haina tăcerii
Să uit că mă sbucium amarul
În noaptea adânc a durerii!

Al. Sorescu Soare

PRIVEȘTE-N GOL!

de MIHAIL CELARIAN

Un profesor de artă teatrală a recomandat elevilor săi ca — pentru a nu se intimidă — când sunt pe scenă — privirile lor să nu fixeze publicul, ci — trecând peste masa capetelor și a privirilor spectatorilor — să aleagă puncte goale, cu cari pot vorbi, cărora se pot mărturisi, cu încredere, cu siguranță și cu nestânjenită expansivitate.

Experimentată această observațiune, sufletul capătă, într-adevăr, hotărârea și expresiunea. Ca în fața unui martor negrăbit, oțelit pentru orice fel de destăinure, nesurprins, de efectele declamației, artistul, sau oratorul pot vorbi peretilor, cari ascultă cu grijă — cu multă grijă — pentru valoarea producerii, dar se și încred, cu o răbdare de piatră în evoluția talentului celui care nu a răspuns, poate, tuturor așteptărilor.

Acestea sunt singurele atribute ale zidurilor în teatru — pentru actori — când joacă.

Ce influențe au privirile și atitudinile oamenilor asupra sufletului celui ce se produce pe scenă?

Dacă ei nu ar fi tocmai cei chemați să hotărască asupra valorii lui, dacă, în conștiința artistului, sau vorbitorului, ei nu ar fi această noțiune cumplită — sintetizare de multiple și varii interesări — ochii lor nu l-ar impresiona. Înainte de reprezentatie, însă, el a știut că tot rezultatul muncii lui îl condiționează modul cum va fi înțeles și privit, de către această noțiune chinuitoare.

A studiat, deci, în așa fel, din asemenea puncte de vedere, în cât să placă oamenilor acelora opera lui realizată.

Și, atunci, în ceasul comunicării, cu sufletul pregătit între ziduri, artistul aduce opera lui, caldă, copilul propriei sale personalități — el însuși în oarecare măsură — și o expune publicului.

În fața acestei realități, a examinatorilor hotărâți, încrederea lui șovăiește. Ceeace presupunea, imagina că se va întâmpla, a-

cum se întâmplă. Intre fantesie și viață — însă — este căldura — sunt mîile de fiori ai sufletului Celui viu, adus înaintea judecătorilor.

Ochii aceia îl privesc cu interes (o, cât de mult ne obosește interesul manifest al oamenilor față de noi!)

Se schimbă câteva vorbe, în șoaptă. Anumite persoane ascultă fără a-și privi, iar altele privesc și nu ascultă. În timpul celui mai puternic și studiat „efect”, un spectator pleacă, unul citește programul, unul cascade, iar alții îl aruncă priviri ironice nelăntrezoare sau sfidătoare.

Toate aceste gândiri și faze, risipite în sală, îl atrag, pentru că îl interesează — mai mult — îl preocupă. îl preocupă chiar atunci, când nu trebuie să mai aibă decât preocuparea artei.

Gândurile acestea îl încurajază uneori, alte ori îl distrează, uneori îl nervează, îl supără și îl sustrag, astfel, dela acțiunea lui. Se înțelege atunci rezultatul:

S'a presintat în fața spectatorilor și a căzut!

Și nu ar fi căzut, desigur, decă, în loc de spectatori, erau pereții albi, cu harpele înghețate și cu lanternile, luminătoarelor.

Ar fi fost el, acela care era acasă, cu gesturi hotărâte, viu, cu atitudinea, cu vocea și cu privirea fermă și — cu toate acestea înarmat — desigur că ar fi isbit.

Însă, l'au desarmat spectatorii. L'au desarmat, nu pentru că l'au privit, exprimându-și în chipuri deosebite impresiile lor; dar pentru că i-a privit el și s'a perdut în marea turburătoare a conștiinței lor, special observată, prin ochiul lui subtilizat până peste limite.

Intre teatru și viață nu este decât pasul făcut din ușa sălii afară.

Afară este viața. Oamenii nu mai sunt, însă, decât în număr restrâns, spectatorii din teatru. Aci, în acruț tare, săpat de spiralele de fum ale fumalelor otrăvite, pe lângă zidurile înalte, pe podurile roase și ne trotuarele

intertochiate, viața își deapănă, își macină și își deslăntuește dramele ei precipitate — scrie cu sânge adevărat, scâldate în cazacele tuturor culturilor raționale — dar botezate în numele existenței și muncii fatale și subconștiente — înainte de legi.

Tu porți, în gând și în suflet, în brațe și în porbiri, în vlagă ta descătușată, cheile acestei existențe. Pășești în lume cu ele, instruit cum să le mănuești — și, reprezentatia ce o vei da, în acest al doilea teatru, va fi: Cum se poate trece prin toate porțile vieții, până la moarte?

Problema nu e'ă dată de nimeni, nu ți se are nici timp și nici spațiu determinat. Personajile ți le alegi însuși — decorurile deasemeni —; instinctul nu te va lăsa să rătăcești dacă-l vei auzi. El va fi maestrul tău de totdeauna.

Mijlocul de a străbate, însă, în spațiu și timp, mai mult și mai adânc, cheia acestei puteri ocrotitoare și miraculoase — spre a nu cădea, încercat, îngreuiat și sfărâmat — de conștiințe cari nu-ți aparțin împovărat de noțiuni cari nu-ți folosesc — este, ca și în teatru: *privește în gol!*

Lasă milioanele de simțiri, cu perspectivele și adâncimile lor, lasă milioanele lor de porniri, cari sunt un haos demonic, lasă durerile și fericirile oamenilor; sau, dacă le cultivi, alege atâtea câte nu vor fi grele; spre a ajunge împreună la scop.

Organizează-te în tine însuși, învață-ți lecția pe de rost și, când vei fi pe scenă, rosteste-o cu tărie și cu sinceritate zidurilor întâi, apoi adresează-o numai acelora dintre oameni, de cari nu vei putea fugi și cu cari va trebui neapărat să lupți, să te armonizezi, sau să-i distingi. Nu tu, ci viața, ea, *aceea care crează*, ea va distruge, prin tine. Privește înainte, nu adâncii milioanele de genune, de pesteri înfiorătoare și suflete omenesți!

Privește înainte, fără să vezi! Privește în gol și trăește în plin!

CÂNTEC

IANCU JIANU

Legendă din Oltenia reîscută și aranjată

de C. STROESCU

N'ați auzit d'un Jilan
D'un Oltean d'un Craiovean
De un hoț de căpitan
Ce nu-i pasă de Sultan.

El cu cel din Vladimir
Au jurat pe sfântul mi
Să scape de lifte zbir
Ce tot storc la dări și br.

Unu 'n față altu 'n dos
Să lucreze cu folos
Cum e bine și frumos
C'a dat cuțitu de os.

Jilanul om înspițat ¹⁾
Fără frică de păcat
Toți umblând din sat în sat
Mulți voinici a adunat.

El cu douăzeci panduri
Vioi ca niște vulturi
In mintene și poturi ²⁾
Haiduci neași de păduri.

Cu pistoale înarmați
Cu puști, flinte încărcăți
Umblă ca niște turbați
Seacă pe mulți la ficați.

Că păzesc pe la strămtor
Și despoae negustori
Să le ia la gălbiori
Că sunt la purtat ușori.

Și iau miei dela ciobari
Armăsari dela mocani
Dar cu plată și cu bani
La români ei nu-s dușmanți.

La frații lor sărăciți
De tiranii cei cumplăți
Le dau galbeni zimțuiți
Ca să-i vază instăriți.

Iancu e voinic viteaz
Ziua, noaptea umblă trea
Bagă frică și necaz
Nu-i cu milă și răgaz.

Pe dușmani îi căuta
Măduva la toți sugea
Vestea de el se ducea
Și-ajungea la Caragea.

Domnia cât mai curând
Potera la el mânănd
Însă Jilanul simțind
Se opri la Olt fugând.

Călare pe armăsar
Strigă: măi frate podar
Trage podișca de car
Că nu-ți va fi în zadar.

Dar podarul sta, privea
Se făcea că se gândea
Și se tot cam zăbovea,
Poterii vrând ca să-l dea

Trage podul ici d'a drept
Nu mă face să te-aștept
Ca îți trag un glonț în piept
De te culc ori te deștept.

Dar zăbava lui văzând
Să mai aștepte nevrând
Glonțul țintă trimițând
Dete drept prin Olt zicând:

•Decât să mă rog d'un prost
•Până să dea podu 'n rost
•Să fiu voinic cum am fost
•Și voiu trece l'adăpost.

•De cât o para la pod
•Murgu-mi este cam nerod ³⁾
•Când de coamă-i mă inod
•Trece Oltul ca năvod.

¹⁾ Inspițat: Spătos, robust.

²⁾ Mintene și poturi: Costum alb, inflorat în negru.

³⁾ Nerod: Nebun, Năzdrăvan

«Că d'oi sta să mai plătesc
«Să mă plec să mă smeresc
«La toți să mă căciulesc
«La ce naiba haiducesc.

Hai deți murgule hai deți
Te silește murguleț
Nu-ți mai face păru creț
Haidi la Slatina 'n județ.

La gazdă vom răsufila
Mergi murgule nu sufla
Nu sufla nu tremura
Că odină vom lua.

Gazda n'e în Valea rez
Murgul când se arunca
Tocmai ca căprioara
Poșta un sfert îi părez

Dar la gazdă ajungând
A și auzit țipând
Potera gazda legând
Și de Jiianu 'ntrebând

Jiianul pe loc a stat
Murgului a cuvântat
Mergi murgule liberat
Iar el poteră s'a dat.

Taci gazdă nu mai ofta
Grijă mare nu purta
C'am să-ți fac o malotea
D'o rămni lumea la ea.

Potera se bucura
Că Jiianul se lăsa
Măinile de îi lega
Și-l ducea la Caragea.

Seara cam pe la apus
Când la curte el fu dus
Și'n fața lui vodă pus
Așa cântă c'un glas sus:

Stau în drum și mă gândesc
Ce s'apuc ca să muncesc
Pâinea să-mi agonisesc
Copilașii să-mi hrănesc.

Când nădejdea-mi am răpus
Și ședeam pe gânduri pus
Aminte ce-mi am adus
Mă urcai pe deal în sus.

Mă uitai pe jos pe lunci
Văzui oameni, mueri, prunci

Cu plugulete la munc
Ma 'ntristai mai rău atunci.

Că toți își brăzdau mereu
Numai plugulețul meu
La 'ntelenit Dumnezeu
Vai! rău ursitul de eu.

Că doi boi ce-i avusei
De vremi rele-i răpusei
Fără hrană rămăsei
În sapa de lemn ajunsei

Am umblat, am alergat
M'am smerit și m'am rugat
De gheabur și de bogat
Da 'n seamă nu m'a băgat.

Am cerut boi 'ntr'un ceas
Să mi dea să-mi ar loc d'un pas
Nevoii să nu mă las
Dar milă n'a mai rămas.

Atunci mă 'ntorsei și eu
Și zisei în gândul meu
Ce-o vrea bunul Dumnezeu
Va umbla și plugul meu.

Sabia să-mi o fac plug
Pistoalele să le 'njug
Flinta, iatagan bici lung
Îndreapta și 'n stânga să 'mpung.

Să pun într'o parte fes
Și la colnice să ies
Să pun să-mi brăzdez ales
Unde-o fi crângul mai des

Să-mi trag brazda dracului
Din mai susul dealului
Până 'n capul satului
Drept ușa bogatului.

Astfel Jiianul legat
A stătut și a cântat
Drept la vodă în palat
De poteră 'nconjurat.

Domnul nu se 'nduioșă
Cu lanțuri îl încarcă
La 'nchisoare-l trimitea
Până se va judeca.

Pe un pustnic nimerit
Gârbovit de vârst 'albit
Vodă l-a orânduie
Să fie de spovedit

Popa 'nchisoare intră
Pe gardist cu el lua
Fiindu-i frică de belea
Că Jiianu-i fiară rea.

Singur acolo fiind
Popa pe gardist legând
Lanțurile desfăcând
Pe Jiianu liberând.

Câte un apoi eșă
Jiianul gardist era
Ușă bine 'nchidea
Și pe poart' ușor plecă.

Dorel atunci a sosit
În armată instruit
Și pe față a pornit
Planul lui cel pregătit

Jiianul care a luptat
Planul de-și a terminat
Haiduci nu și-a lăsat
Iar Oltenii au cântat :

A scăpat Jiianul nostru
Amar vouă din orașe.
Că păstrați în corpul voștru
Gânduri rele și pismașe.

C. Stroescu

SOLILOCUL IRESPONSABILULUI

— STROFE DADAISTE —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Odiñoară viața-mi se părea un rai
O stranie dantelare de strofe fanteziste
Un freamăt de petale în clare nopți de Mai
Și-un lung șirag de vise și gânduri optimiste.

Căci nu pricep substanța iluziei de morgă.
Acolo'n intuiții bizare se nasc drame
Un ton ce țipă tragic și scapă dintr'o orgă
Nebun în fuziunea plăcerilor infame.

Epoca se consumă în clipe centenare
Succesul se transformă în cecuri și măslina
Iar viața cântă searbăt croindu-și stăvilare
Peste enorma speță de zâmbete feline.

De ce n'ai vrut, femeie, să fi a mea odată
Să știu că universul e-o falsă creatură
Atunci când mănăstirea de zei fu profanată
Și când copiii vremii dictau peste natură...

Acuma plec spre țara iluziilor moarte
Și gândul meu se'nchină icoanelor vândute
Și dacă vântul vremii străin vrea să mă poart
Voi fi un X gigantic în lumi necunoscute.

Pe-un pat banal de scânduri mă vor purta hamalii
Și mă vor duce'n țara senină unde vântul
Trosniva'n perifrază și vor cânta șacalii
Cum au cîntat pe vremea cînd tînăr fu pămîntul,

Dar simt că mor, cuvântul se stinge'n întâmplare
Iar dacă pier, femeia să cânte disperarea
Eu mor... ce simplă lege, ce tristă cugetare
Ca să te'imparți cum valul slujește'n larguri marea

Constantin A. I. Ghica.

ARTA RELIGIOASĂ DUPĂ RĂZBOI

de ARCH. SCRIBAN.

I

Marele război n-a trecut fără efect asupra artei. Pe de o parte i-a adus mari pagube, pe de alta a crescut puterile ei de inspirație. Sutele de biserici care au fost distruse în Franța și Belgia, cu toate comorile pe care, cel puțin unele din ele, le cuprindeau înseamnă tot atâtea desființări a unor opere și uneori chiar mărele monumente, care însemnau ceva în zestrea artistică a omenirii. În ce privește însuflețirea adusă artei prin război, ea se explică prin emoțiunile grozave, dar rodnice pentru artă, prin care sufletele războinicilor și ale celor de acasă au trebuit să treacă. Artă este doar o funcțiune a vieții, și când viața ajunge în grele frământări, această artă are mult mai multe motive și îndemnuri de a fi a trăirea lor. O asemenea stare de suflet e de natură a zămisi puternice emoțiuni estetice și religioase și constituie un apel îndreptat către artiști de a îmbrăca în haina amuzării aspectele emoțiuni încercate.

II

Această chestiune există acum în Franța. Trebuie să clădire din nou sutele de biserici dărâmate, iar pentru ele trebuie să zugrăvite mii de tablouri religioase.

Aceste tablouri vor trebui să mărturisească despre ce a fost, în zilele acelea de extremă încordare pe care le-a străbătut poporul și mai cu seamă vitejii din tranșee.

Dar cum vor fi ele tablouri religioase, căci se zicea că în Franța sentimentul religios e pe moarte?

Deși lucrul acesta nu era adevărat nici înainte de război, totuși războiul a scuturat adâncurile oamenilor peste cari au venit atât de grele încer-

cări, a luminat în ele colțurile ascunse, rămășițele uitate, cu licări de dincolo de mormânt. Această stare a trebuit să fie cu atât mai vie pentru cei chemați în fiecare clipă de a fi gata cu jertfa surpțemă a vieții. În asemenea clipe, omul simte nevoia unei înșotiri tainice pentru a putea străbate pragul dintre cele două lumi și fără îndoială că pe calea aceasta inimile multor tineri au ajuns la închinări de mult uitate și la atitudini mai nainte necunoscute. Nu mai puțin și cei de acasă, de câte ori au trebuit să năvălească spre biserici, în fața unei amenințări grabnice, apăsati de fiorii morții, și cu glas comun, cu jurăminte solemne, să ceară dela Dumnezeu ispășire.

Această stare trebuie să se oglindească acum în opera artiștilor, pentru că a fost stare de emoțiuni înalte, sincere și mișcătoare de adevărate.

III

Așa a și fost.

Pe când mai nainte, la expozițiunile de pictură din Franța nu puteai găsi tablouri cu subiecte pioase, anul acesta după cum citim în „Revue des dix Mondes” (1 Iunie 1920, l'Art, religieux et les Salons de 1920) expozițiunea Societății naționale din Paris, avenue JANTIN, are și o secțiune numită de „Artă religioasă”, ea e, de sigur, rezultatul grelelor zbuciumări sufletești, prin care a trecut sufletul francez în perioada războiului. Artă le prinde acum în trăsături care să birue pustuirea vremilor și să mărturisească, în bisericile din nou clădite, despre furtuna ce s'a abatut odată peste suflete și despre puterile ascunse cu care ele s'au proptit, pentru a trece dincolo de cruzimea încercărilor din 1914—18.

De aceia se și văd acum la

expozițiunea amintită, multe tablouri pioase, precum: „Ingeri cu aripile tricolore, ridicând pe morții bătăliei dela Marna, pentru a-i duce înaintea lui Dumnezeu; Hristoși ducându-și crucea pe deasupra tranșelor, pentru a arăta vitejilor cum se moare; Inimi sfinte de purpură și de aur, arătându-se picurând de sânge și zvâcnind, printre sfărâmurile de obuze și fumegarea gazelor asfixiante”.

Prin urmare împrejurările prin care a trecut omenirea au fost atâtea motive de inspirație pentru artă, și înțo măsură însemnată și pentru artă religioasă, fiindcă religiunea a fost factorul la care s'au îndreptat oamenii învățuți de mari apăsări, ca celace este întretesută cu toată viața omului și mai cu seamă cu clipele cele grele.

IV

E vorba acum însă: Oare cum a putut face artistul în perechea aceasta dintre materialul războinic și religiune, care, în cazul nostru, e religiunea creștină?... Subiectele religioase sunt grele prin ele însele, de oarece pietatea noastră le vede înțo atmosferă ideală, deosebită de viața pe care o trăim, și după cum este greșit să le reprezinti numai cu coloritul timpului și locului nostru, fiindcă ar fi nenatural, tot așa nu le putem simți exact cum le are sufletul pios, dacă le îmbrăcăm pur și simplu în haina vremii și locului în care s'au petrecut. Pietatea cere să trecem și dincolo de condițiunile istorice. Nu numai adevărul pământesc ne trebuie, ci transfigurarea cerească. O Maica Domnului zugrăvită ca o evreică oarecave din epoca ei, ne place mult mai puțin decât chipul umanității ideale în care o cunoaștem și în care ne repugnă

să vedem semnul local al a-lărnării de o anumită rasă.

Dacă la aceste greutate care au fost totdeauna, din care cauză s'a și greșit mult, adăugăm acele născute din condițiunile sufletesti deosebite ale stării de față, vom înțelege pentru ce subiectele religioase sunt mai pășite decât în trecut. În adevăr, chestiunea religioasă a fost una din marile controverse ale vremii prin care am trecut și artistul a simțit greutatea de a împăca materialul religios al vremilor vechi cu năzuințele negative ale timpului nostru.

Această greutate e și mai mare acum, când a fost vorba să utilizezi materialul religiozii creștine pentru război. „Căci nimic nu este mai puțin războinic decât Evanghelia. E atât de adevărat, în cât atunci când toate voințele trebuiau încordate spre luptă și biruință, predicatorii trebuiau să se suie până la Vechiul Testament pentru a găsi textele potrivite clipei”. (*Robert de la Sizeranne*).

Deci ce trebuia să facă artistul penelului cu subiectele creștine față de atmosfera războiului, în care ele trebuiesc înfățișate?... „Hristos nu propovăduiește războiul! El nu are decât gesturi de pace, urinare și dragoste. El nu dez-lănțuiește revolta națională împotriva Romei; el poruncește mnenicului să vâre sabia în teacă. Dacă-l evocăm cu orivire la război, e numai ca un simbol al eroismului salvator: acel care moare pentru alții să trăiască”.

V

Aceasta au și făcut-o artiștii Franței în împrejurările ce acum. Negăsind în Evangheliile nicio scenă cu care să se alute pentru situațiunile războiului, ei au evocat ființa lui Iisus Hristos pur și simplu, care, desi „Domnul păcii”, putea grăi și către ostasul care astera moartea în tranșee... înște... nu pentru a înlocui steagul care să-l ducă la biruință, ci pentru a-l înșoti pe drumul dureror al sacrificiului și a-l face mai ușor de îndeplinit. În adevăr, cine poate fi mai bun învățător al sacrificiului decât Domnul care a păținit pe Golgota!

De aceia și pictorj ca *Jonas* și *Lucien Simon* s'au inspirat din ființa lui Iisus Hristos. Acesta din urmă a înfățișat pe Domnul purtându-și crucea în vazduh, pe deasupra tranșeeleor, în care copiii Franței se luptă și mor. Și cei de jos și Cel de sus merg pe acelaș drum al celor ce mor pentru alții, iar un înger trece prinire ei în vijelje, tinând o trambula, din care nu știi de sună asaltul ori învierea morților. Ori una ori alta însă, din ambele culegi emoțiuni potrivite momentului.

VI

Astfel de subiecte vor împodobi bisericile Franței. Expozițiile din anul acesta încep să arate că arta religioasă va fi reprezentată cum de mult nu s'a mai văzut. E foat-

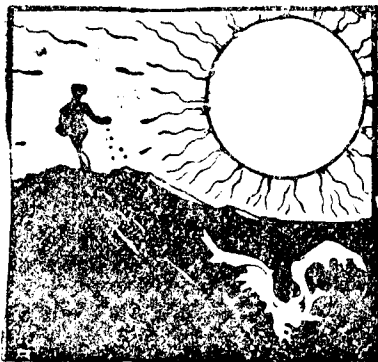
te adevărat că atitudinea religioasă a secolului trecut și a celui în care ne aflăm, au îndepărtat mult pe artiștii penelului de subiectele religioase. Cu toate acestea în perioadele de grele încercări omul are nevoie de sprijine pozitive, cum e religiunea, și nu se poate bizui pe negatiunile cu care cochetează și jonglează în vremurile când se simte sigur. Războiul l-a făcut să străbată emoțiunile religioase, chiar dacă, odată pericolul trecut, iar și-a adus aminte de păcatele lui și s'a întors la ele.

Prin urmare arta se poate inspira din ceea ce sufletele reale au simțit în cursul războiului. Acest element îl utilizează acum pictorii Franței și iată pentru ce putem vorbi de arta religioasă în Franța în 1920. Căci în această țară au fost cu adevărat, în 1914—18, emoțiuni cumplite, care în goană mânau pe credincioșii la picioarele altărușii, să ceară ajutorul lui Dumnezeu. După cum spune Robert dela Sizeranne, autorul articolului citat din *Revue de deux Mondes*, în zilele celor două bătălii dela Marna, în toate bisericile din Paris creștinii chemau cu mari strigăte ajutorul Sinteii Genoveva și a Ioanei de Arc, ca și mulțimile din Mantua acum 425 de ani.

Iată de unde rezultă noua înviore a artei religioase, care se afirmă acum în Franța:

București, 2 Iulie 1920.

Arhim. Scriban

DIN INSEMĂRILE UNUI SINGURATIC

de VICTOR A. BACALOGLU

14 August 1916.

În sfârșit, clipa mult așteptată a sosit. Plec în război și plec fără nici o părere de rău. Sunt stingher pe lume mai stingher ca ori-cine, căci pentru mine familia a fost o enigmă, iar casa părintească lumea întreagă. N'am avut parte nici de mângăerile mamei, nici de ochiul protector al părintelui.

Singura familie mi-a fost armata, idealul Patria, viața iubirea care și ea s'a stins, când d'abia se născuse. Plâng pe ruina amintirilor din copilărie, mi se întiripează în minte cele dintâi manifestări de dragoste, visul nopților de vară, tristețea scriilor toamnice. Aceleași primăveri, cu aceleași flori și cântece, aceleași iluzii fărămătate și pierdute ca colbul purtat de vânt, aceleași visuri dispărute ca visul nopților șterse de zorile dimineții.

Și înainte de a-mi lua ziua bună dela trista mea odăiță, cercetez poate pentru totdeauna sertarul ce-mi adăpostește crâmpiele din viața mea trecută. Fotografii, scrisori învechite, flori uscate, îmi redeșteaptă amintiri frumoase și totdeauna dureroase.

Îmi ațintesc ochii îndelung asupra unei fotografii. Era prima mea iubire și ultimul meu vis. Viața cu primii ei flori de tinerețe și neastâmpărata dorință de dragoste, mi se perindă prin fața minții, ca o icoană verde plină de evlavie.

Venit nu știu de unde, crescut nu știu cum, lipsit de cele mai stricte nevoi, am răsărit biet copil din flori, ca orice buruiănă

de pe marginea drumului și pe care doar natura ce-o mai săruta cu rouă și vântul o mângăia cu suflul ei răcoros.

Și m'am trezit în armată, fără să-mi reamintesc cine m'a adus, de unde am venit și cine m'a îngrijit. Ce soartă tristă și neînțeleasă!... Și când m'am văzut ofițer, m'am simțit așa de dornic de iubire — de una ori cât de mică, atât cât putea năzui viața mea stingheră și vițregă.

Mi-ai apărut tu, *înger, demon și femeie* și ți-am închinat toată simțirea, tot sufletul meu desnădăjduit!

Te-am iubit — și poate ne-am iubit, fără să știm nimic din misterul acestui sentiment care ne-a apropiat prin instinctul tinereței și a unui dor de nouă viață! Atunci eram fericit cu toate că printre zâmbetele ce fluturau adesea la colțul gurei, se pierdea și câte un surâs de tristețe. O presimțire vie îmi spunea însă că romanul nostru de dragoste avea sfârșit ca orice roman.

Dar, cum nimic nu-i temeinic în viață afară de invidie și ingrătitudine, iubirea noastră a pâlit. Am plâns și-am privit după visul meu, ca după ceva scump ce moare și pe care nu-l voi mai revedea. Am crezut, că odată cu iubirea dispărută și viața mi se va stinge! M'am înșelat, sufletul omului câte odată e atât de adânc înrădăcinat! Și martirul simțirilor mele își urmă cursul. Am încercat să iubesc iar — iubire poruncită.

Mă întrebam atunci, *dacă nu eram mai fericit când iubeam și*

plângeam, de cât azi când răd și nu iubesc!

Inchid la joc de odihnă și poate de vecie, mărturiile primelor mele selipiri de iubire. Se va pune praf și uitare peste ele, căci presimt de a nu mă mai întoarce. Nu mă cutremur la ce va veni — un nimic mai puțin, în lumea aceasta de suferință. Am mândria de-a nu aștepta dela nimeni nici lacrimi, nici păreri, singur, uitat, fără nici o țintă și fără nici un regret.

Și acum sunt al Patriei, singura iubită care mă vrea întreg, cu tot sufletul și cu toată viața mea singuratică.

August 1916

.

În primăvara anului 1919 pe când înmugurea crângul și înverzea câmpia, în curtea dosnică a singuraticii locuințe de odinioară, un soldat ordonanță, deschidea casa, apoi sertarul și scotea afară întreg noianul de amintiri al bietului pribeag. Un foc făcut în pripă, mistuia rămășițele unei iubiri cernite, pe când vântul făcea să shoare din petalele florilor uscate, ce legănau pe vremuri speranțele a două suflete, dornice de dragoste. Nici o ființă nu trebuia să cunoască taina acestui oropsit al soartei — era singura și ultima-i dorință.

Și după cum nimeni n'a știut de unde a venit... nimeni nu va ști unde odihnește, pe munți, în vale, sau pe apă, acei ce n'a cunoscut în viață, de cât un singur sentiment și acela șubred :

Victor A. Bacaloglu.

Z U - Z U

de EMIL ISAC.

Dar cum ai ajuns în Ardeal, tu palidă floare a dai-nipon-ului. Trupul tău de viespe, ochii tăi tăiați ca migdaļa, zămbetui copt al Asiei ce-ți joacă ca un flutur de taină pe buze, părul tău masiv, ca plete de fier... piciorușele tale crescute în sila micimei—dar cum ai ajuns în Ardeal, tu tânără și tăcută fată a Japoniei ?

Dansul vieții te-a adus să dansezi aci, într'un cabaret. Și n'ai frați, n'ai surori, streină îți este scândura pe care să scutură trupul tău de firav și strein îți râde în față cel, ce te aclamă..

Zu-zu. Poate în limba voastră de orez, aceasta înseamnă șoapță de codru. Ori fragă roșie... Zu-zu, poate acasă în țara morilor de rugăciuni, ți-a spus pe nume logodnicui ori tatăl.. Zu-zu... Și gândul meu mă poartă

în trecut, în fantasticul strălucitorul, parfumatul trecut... când în Paris... în fumul unui faubourg... o inimă din Ardeal s'a aprins de chemarea unei inimi japoneze.. și a înflorit pe asfaltul parisian floarea albastră a iubirii. Câte lacrimi au udat-o, câte zămbete au încălzit-o. Ardealul a chemat înapoi inima lui și Tiger a murit..

Recunosc în tine zu-zu, mișcările și teama, candoarea și visele apuse... recunosc în tine tinerețele mele glorioase... dragostea nopților de vară... căldura șoapțelor și îmbrățișărilor, sorbite de gura lacomă a peirei... Streina streinilor, poezie ce te-ai apropiat, orfana cea mai orfană, solia Asiei mistice ce te frământă în Ardeal... O, dansul tău m-a îndulșit și mi-a izbit în față bulgăruțul durerii. Tu mi-ai adus

aminte, că eram odată de douăzeci de ani, suflet holnar în Paris, culegând ca albina, dulceața geniului latin al lui Voltaire și fredonând jambilul lui Jehan Rictus și fluerând glumele lui Dranem și Fragon... O, unde ești copilăria mea glumeșă, împărecheara sângelui român cu cel japonez, sângerea discretă a buzelor în urma mușcărei dinților înarmați, așteptarea în gară, în colț de stradă, în fața vitrinilor... tinereță, smulsă din mine smulsă pentru totdeauna.

Zu-zu...

Numele tău sună a zumzăt.

Dar cum ai ajuns în Ardeal ?

Nu vei ști nici odată... nu vei înțelege nici odată... cine ți-a trimis un buchet de trandafiri roșii.

Emil Isac.

RUBRICA JOCURILOR

SERIA X²

SOLUȚII

1. DUBLU PĂTRAT

de Mayer Zilberman Galați

```

A R O N
R A C I
O C N A
N I A G A R A
      A S I N U
      R I N U
      A N U L

```

2. Aritmogrif artistic-literar

de Lică Robescu

Petöefi
Eurípide
Tiziano
Rafael
Arlosto
Rembrandt
Cervantes
Adeline Pati

3. ARITMOGRIF

de Marin G. Dnăitrescu

Bucium
Elevă
Rucăr
Tundră
Haneș
Eliade
Laș
Oit
Tuși

4. JOC ROMBIC

de Florian Ofner

```

      M
    D A R
  D I H O R
M A H O M E D
  R O M A N
    R E N
      D

```

5. METAGRAMĂ

de M. Ettinger

Doi
Zoi
Sol
Noi
Ro!

6. ȘARADĂ

de Leon Căldăraru

Bas-a-mac

7. ȘARADĂ

de Armand Netele

Cal-ta-bos

8. ȘARADĂ

de Ionel Sinaer

Bac-șiș

9. JOC ROMNIC

de P. N.

```

      L
    B E J I N
  L E N I N
    J I R
      N

```

10. ANAGRAMĂ
de P. Gr. Vasiliu Iași
Soc-cos

11. ARITMOGRIF
de V. Ionescu
Guadianc
Olga
Guturatu
Areh

12. ARITMOGRIF
de P. Gr. Vasiliu Iași
Sluam
Potina
Anaid
Notar
Inimi
Arad

13. ARITMOGRIF
de P. N.
Mahmund
Ipsilante
Lucilius
Ludvic
Eclesiarh
Riga
Aristophan
Nerone
Daniel

14. ȘARADĂ
de S. R. Coman
Sul-fină

15. JOC IN ZIGZAG
de P. N.

R	A	C						
A	C	U	G	E	T			
C	U		G	R	I	U	L	
			E	R	I	U	S	A
			T	I	R	U	L	
					L	A	C	

16. JOC DE OBSERVAȚIE
de Florian Ofner
in Adrianopole

17. PALINDROM
de P. Ettinger R. S.
Arad-Dara

18. ARITMOGRIF
de P. Ettinger R. S.
Dornic
Ileana
Milio
Iritat
Tudose
Rotram
Ivești
Edeper

DESLEGARI

Au deslegat :

1 joc : Gheorghiu Iași, Samson L. Roman, Labis Roman, Bernhardt Weisberg Brăila.

2 jocuri : Halm Weismann Iași, Dora Stănculescu Balș, Samson L. Roman, Elenuța D. Tabacu R. Sărat, Isidor Abramovici Dorohei, Wiscocil A. Paul Bârlad, Mitican Sava Huși, Isac I. Grünberg Ploesti.

3 jocuri : Maria Magdalena Angheliescu Slatina, Labis Roman, Elena Cusin Pitești, A. C. Vasilescu Iași, T. R. Tănase Ialomița.

4 jocuri : I. Roșca R.-Vâlcea, Paul A. Wicocil Bârlad, Aurel Roibu T.-Jiu, Mișu Mihăescu loco.

5 jocuri : Gh. Prodescu Ploesti, Georgel și Costel Nicolescu loco, Aurel Roibu T.-Jiu, Aglaia și V. Argentar.

6 jocuri : H. Hekschi T.-Severin, Jecu V. Pavel Iași, Ferdinand Halas Ploesti, Maria Magdalena Angelescu Slatina, Niculina P. Mina Pitești, E. Țintescu Loco.

7 jocuri : Ionel G. Giuglea Iași, Miu Constantin Pitești, Ștefan I. Turi loco, Tache Berbeciu C.-de-Argeș, Al. Nițescu T.-Jiu.

8 jocuri : Miu Constantin Pitești,

Un domn care a uitat să șemneze, P. Gr. Vasiliu Iași, Pempostud Giurgiu, D-rele Lucia și Irina Maior Davidescu Sibiu, Ion Franciuc Galați, Ionel Militaru Pitești, Petre Guguștiuc Sillstra.

9 jocuri : Marioara A. Panatescu Galați, Marin G. Dumitrescu Slatina. Carol Roder Bârlad, M. N. Călinescu Cavarna, Ionel H. Olaru Alexandria.

10 jocuri : Natalia Belošitchi Brăila, Eufrosina A. A. Panaitescu Galați, Lucia și Rodica C. Docea Buzău, Tache Berbeciu C.-de-Argeș. H. Hekschy T.-Severin, Virgil V. Rale Huși, Teodor Vermont Galați.

11 jocuri : Victorița Gherculescu C.-Lung.

12 jocuri : Isac I. Grünberg Ploesti.

14 jocuri : Marius Slatanovici Bușteni, S. Iunius Mihăileni, Șt. V. Ionescu Ploesti, Marcu Schwartz Galați, Lenuța M. Negulescu loco.

15 jocuri : Mayer Zilberman Galați, Jostafe Iași, Hyaciutha Orășanu Botoșani, Herman Novac Galați, Olga Păunescu loco.

16 jocuri : Aurel I. Scortzea loco, Cleo C. Polizu Bârlad, Gane Vasile R.-Sărat, Ioan și St. Vasiliu Bârlad, Cristea I. Spiridon Bârlad, Lucia Antonescu Loco.

17 jocuri : John Bull Călărași, Victorița Gheocalescu C.-Lung, Un domn care a uitat să șemneze, Maria Mawr loco, M. Ettinger R.-Sărat, Marcelle Schwartz R.-Sărat, Victoria Popescu Buzău, Gh. Parepeanu loco, N. Dăescu loco.

Toate jocurile seriei : Panalt C. Vâlcescu loco, elevul Economu I. Constantin.

LA ADMINISTRAȚIA ZIARULUI

„UNIVERSUL“

SE GASEȘTE DE VANZARE

URMATOARELE VOLUME :

Memoriile regelui Carol 17 volume, colecția completă	„	10.—
Carol I Regele României	„	2.—
Memoriile Principesei Luisa a Saxoniei	„	1.50
Pățaniile minunate ale lui Petre Schlemil	„	1.—
Conversațiuni moderne în 6 limbi	„	3.50
Călătoria în India 2 volume	„	3.—
Dragoste din alte timpuri 2 vol.	„	2.—
Tragedie cerească	„	1.50
Două nuvele de Carmen Sylva	„	1.50
Aventurile unui Călugăr	„	1.—

Pentru provincie porto 30 bani